

דשיעור עשר הוא לענין שאין פוחתין אס רואה לעשות שני וחינו דאשמינן דמוסיפין על המשפלות ואין מוסיפין על האשפות וכו"כ שאין עושין שני עד שיבא בראשונה כשיעור דאס עושה שני בעוד שבראשונה פוחתה כרי הוא כמוסיף אשפות] כי כן קיימין בעושה יותר מכשיעור ר"ל שרואה להוסיף יותר מלי משפלות, ובבבבג"ל לא פ"י כן וגם הגיה, ואין מוצן לן.

שם אין מוסיפין על האשפות כו', ר"ל ביש שלש של עשר עשר אכל עד ל' מודה ר"מ דמוסיפין וכמ"ש לעיל סק"ו, וחינו דייקין דמוסיפין על המשפלות א"ל לפרש דפוחתין מזה ומוסיפין על זה דבזה ל"פ ר"מ אלא מוסיפין על לי משפלות קאמר וכו"כ האשפות וכלכך לא דייק ממשנתו דמשנתו לא חני דר"מ פליג ושפיר יש לפרש בפוחת מזה ומוסיף על זה.

וגר"א דגם ר' ירמיה מודה דרצן אכרי אף כשיעור וכדייקין לקי דתרי דר"ש אחת בפוחת ואחת כשיעור, אלא בפירושא דמתני פליגי ולר' ירמיה רישא בפוחת וסיפא כשיעור, וע"כ ל"ל כן דאי כשיעור מוסיפין א"כ למא אמרו שלש אשפות כיון דרשאי לפחות ורשאי להוסיף.

שם פתר לה תרין פתרין כו', ע"י בבבבג"ל, וכו' לפתחא קמא חכמים מחזיקין להוילא דבר מועט לתוך שדכו אף שאין בשדה כלום, ולא חיישינן למצול כיון שאין דעתו לזול אלא לעשות אשפחה, ורצ"ע אומר בזה משום דשמא לא יוסף עליו וימלא מצול, אבל ביה בשדה דבר מועט אף לרצ"ע מוסיף עליו, ולפתחא אחרת, כל שאין שם זבל אף חכמים מודים דאסור, ולא בחזיו חכמים אלא להוסיף על הזבל שבשדה, ורצ"ע אומר בזה שאין בכל מסתכלין בדקדוק ויחשדו למצול, וכו' לכ"ע לא חיישינן שמא לא ימלא זבל וימלא שלש עשר אשפחה, דשיעור אשפחה הוא רק גדר שגדרו חכמים ורשאי להחיר להוילא מעט מעט, אלא דבאין שם זבל מקדם אין מוסיפין מעט משום מצול ממא, ל"ל לרצ"ע, ול"ל אף לרצן, ולרצ"ע ל"ל אף במקום זבל חיישינן למראית עין, ומסקין דמ"ד עמא דרצ"ע במשנת מ"ק משום מתקן אגפיה וליה ל"י עמא דמראית עין ומחיר בשדי לבראי או באמא של צנין ע"כ הכא בדבר מועט צבית קיימין, אבל למ"ד בתם משום נראה כעודר כ"י בדבר מועט בשדה איירי.

ח ר"מ פ"ב כ"א ולא יעשה אשפה פוחתה מאח וחמשים סאה, רצנו סאה לקי ביה לו דבר מועט מוסיף עליו וכולך, ומשמע דפסק לקולא דאפי' דבר מועט צבית קאמר, ולפ"י ל"ל דהא דכ' רצנו ולא יעשה אשפה פוחתה היינו בשאין דעתו להוסיף, ולפ"י מחיר דקתני מוסיף עליו הוא דוקא בשדעתו לכך, א"כ דברי רצנו מתפרשין כלי המשנה ור"ל לא יעשה פוחתה ויתחיל אחרת בתוך צ"ס.

ומש"כ רצנו דמגביה ג' או מעמיק ג' עושה אשפות שני שיראה צין גדולות צין קטנות, זה מבואר בזה דאמר ר"ש מוסיפין על האשפות ופירשו צירי דחינו למעט משפלות ולהוסיף אשפות, ועל זה אמרו חכמים עד שיעמיק ג', ואע"ג דר"ש אמר וכלבד שלא ימעט מג' משפלות, במעמיק א"ל שיעור וכדאמר רצ"ע בדבר מועט דאע"ג דרצ"ע חייש דלמא לא יוסף מ"מ במעמיק לית לן בזה, ונראה דמעמיק נמי לא שרי אלא בצבור כדרך אשפחה אבל במפזר כדרך המצולין אסור, ונראה דלא יבא צין הזבל וצין כותלי החרץ ג"ע, שאם חפר כל צ"ס בעמק ג"ע לא בטל שיעור האשפות, וצונותן על הסלע אף לפזר מותר שאין מצולין סנה, ולי ככ"מ קשה כאן דמשמע דגם בסלע צנין גבוק ג', וע"י תווי"ט.

ט פ"ג מ"י מה יעשה בעפר לוצרו לתוך שדכו כדרך המצולין וכן הכופר צור כו', יש לעי' למא חינו מפזר בעפר בשדכו ומ"ש מהא דתנן מ"ק צ' א' עושין אמה בתחלה בשביעית ומפרש בתם ד' צ' עמא דרצ"ע דאסור משום מכשיר אגפיה לזריעה, אלא רצן לא חיישי לזריעה שרי וכמ"ש תו' שם, ואפשר ג"כ חינו כדרך בעושין לזריעה שרי וכמ"ש תו' שם, ואפשר דבאמא ניהא ל"י להגביה אגפיה כרי שחבה באמא עמוקה וכיון דיש כאן מחשבה אחרת לא חייל עלה שם חרישה, אבל הכא אין כאן

[אח"כ ראינו דזה הניח בדיק צירי] ומ"מ לא חני דר"מ אומר להוסיף על המשפלות דלא פסיקא ל"י דהא אס פוחת באידך מוסיף על זה.

ולרבנן מוסיפין על אחת יותר מלי משפלות, ומ"מ לא נאסר בשביל זה לעשות ג' אשפות, ומוסיף על כולם כמו שיראה, וכדנן מוסיפין על המשפלות וזה כולל צין כשפוחת באידך וצין בשבילן כשיעורן וכדאמר צירי א"כ דר"ש דאמר אף על האשפות. **שם** ר"ש ולא כבר מוצול הוא מע"ש, קדם שיפסקו עובדי עבודה אסרו לעשות אשפות משום שיחשדו שדעתו לעבוד בשביעית, ולאחר שיפסקו עובדי עבודה ודאי אין דעתו לעבוד, ועדיין יש משום חשד שדעתו לזבל, ובזה לא גזרו חכמים כשעושה אשפחה, אבל פחות מכשיעור אסור אף שאין מחשבתו לזבל, ובזה נחלקו רצ"ע וחכמים דרצ"ע הלא כן להוילא עשר משפלות צ"ל, ולחכמים מותר אף מעט מעט, ולפתחא קמא לא החירו חכמים אלא א"כ יש כבר דבר מועט מע"ש, ולפתחא דב' מחירים חכמים להוילא דבר מועט בתחלה.

והא דפריך וכלא כבר מוצול הוא, נראה דאפתחא קמא פריך, ואפשר דל"ל פתחא אחרונה בראשונה ונתחלה הגירסא, שו"ר

שכבר הגיה כן הגר"א ז"ל.

שם וליה לכו לרצן מפני מראית העין, ר"ל הלא כל שיעורין דמתני הן מפני מראית העין שלא יחשדו כמתכוין לזבל, ומשני סלו ומגרפו מוכיחין עליו, וסמכו על זה להקל עליו להוילא מעט מעט ומ"מ להוסיף על אשפות או לפחות מעט ולעשות שני אסור. **ויש** לעי' למ"ד מ"ק ג' א' דחולדות דאורייתא למא רשאי לעשות אשפות דמ"מ מוצול אותו המקום, ונראה דבשינוי לכו"ע חינו אסור מוכ"מ, ואפשר דמכ"מ חינו אסור אלא במתכוין וכל שאינו מתכוין לעבודה הארץ חינו אסור אלא מדרבנן, [וכ"מ בזה דאמר צירי פ"ד כ"ד דרצ"ג מחיר לאחר בשדה כדי ללמד הפרה] והחירו במקום שחיה נראה להם להחיר, וע"י לקי ס"י י"ט סק"ב. **ז** יר"י מנחה אפי' משפסקו עובדי עבודה כו', נראה דפריך למא דאסר על פתח חלרו כיון דעושה צחון למיפיק נשדכו קאי, א"כ אף משפסקו עובדי עבודה נמי שלא יאמרו לציח השלחין הוא מוילא צבית השלחין ראוי לזבל אף צימות החמה ובדנן פ"ב מ"ז וחינו ירקות גינה בגדילין צימות החמה, אבל למא דשרי ניהא דלא אסרו חכמים אלא את ההנחה בשדה.

שם באיסור צ' פרקים מכו שיבא מותר לעשות כסדר הזה, ר"ל אע"ג דראוי לאסור משום חשד דמה לי אחר ר"ה ומ"ל קדם ר"ה כרי אלו שדעתם לעבוד בשביעית מוילאין זבל קדם ר"ה כמו אחר ר"ה, מ"מ י"ל דקדם שביעית עדיין אין שביעית מורגל צביהם ואין כהשד מאוי כל כך, ומסקין דמותר מדמוכר לחשוד ומוילא עמו לשדכו, ובשנמא אי לעשות אשפות מותר להכי מוכר לו דחלין שיעשה אשפות דבמקום דאיכא למחלי בהיתחא חלין וכדנן לקי פ"ה, אבל אי אשפות ג"כ אסור א"כ כי מוילא עמו לשדכו ודאי איסורא הוא, אבל מכירה גרידא אפשר למחלי שיעשה אשפחה צחור, ובה דאסור לפרק המשפלות דשמא דעתו לזבל ולא לאשפחה א"כ כרי החצר מצול, ומש"כ בבבבג"א ז"ל חינו מוצן, דמאי פסיקא ל"י שאין החשוד עושה כסדר הזה, ואי איירי צמזבל א"כ אף אי מותר שלא כסדר הזה אכתי לזבל ודאי אסור דהא לא מצביא ל"י אלא אשפות שלא כסדר הזה, וא"כ ל"ל דאיירי באינו מצול אלא עושה אשפות שלא כסדר ומאי פסקא, וכמ"ש שאין כאן צורך להגיה, ומש"כ שם שיאמרו הוא שלו ג"כ חינו מוצן דא"כ למא מותר עם העכו"מ בשביעית, ומ"ל דחיישינן לזה, וחולי לא נמסרו הדברים כראוי.

שם בפוחת מן האשפות ר"י צני הא שחיס מותר אס בפוחת כו' הנה שחיס אסור [כ"ג ל"ל בגי'] ור"ל דר' ירמיה מפרש מתני לחלק כלי ליותר מג' אשפות, וכדן אמה לכו"ע והוא כלול במשנה, אלא שרי יוסי לא ניהא ל"י לפרש כן שכי כל זמן שאין באשפחה עשר אסור לעשות השני וכמ"ש סק"ה, וא"כ א"ל לאשמינן שאין מוסיפין על ג' [ואפשר דר' ירמיה לא חש לקושא זו דכל זמן שלא פירש התנא דמוסיפין על המשפלות לא קים לן